**Agnieszka Huterska, Damian Walczak**
Uniwersytet Mikołaja Kopernika

# PODATEK ROLNY JAKO DOCHÓD GMINY

## Wstęp

Podatek rolny, stanowiący dochód własny gminy, jest podatkiem o prostych zasadach naliczania i poboru. Mo on jednak niewielki udział w dochodach ogółem gmin. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie tego podatku, jak również przedstawienie wyników badania empirycznego, mającego za zadanie poznanie opinii wójtów (burmistrzów) gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich na temat możliwości zastąpienia podatku rolnego podatkiem dochodowym od osób fizycznych[1].

## 1. Istota podatku rolnego

Podatek rolny uregulowany jest w Ustawie z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (DzU 2006). Opodatkowaniu tym podatkiem, zgodnie z art. 1 wyżej wymienionej ustawy, podlegają grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza[2].

Za gospodarstwo rolne uważa się z kolei obszar gruntów, o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej, w tym spółki nieposiadającej osobowości prawnej. Działalność rolnicza natomiast określona jest jako produkcja roślinna i zwierzęca, w tym również produkcja materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcja warzywnicza, roślin ozdobnych, grzybów uprawnych, sadownictwa, hodowla i produkcja materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcja zwierzęca typu przemysłowego fermowego oraz chów i hodowla ryb.

[1] Autorzy w dalszej części pracy będą posługiwać się zamiennie pojęciami wójtowie lub respondenci.

[2] Definicja użytków rolnych znajduje się w § 68 Rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (DzU 2001 nr 38, poz. 454).

Podatnikami podatku rolnego są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki, nieposiadające osobowości prawnej, będące[3]:

1. Właścicielami gruntów.
2. Posiadaczami samoistnymi gruntów.
3. Użytkownikami wieczystymi gruntów.
4. Posiadaczami gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli posiadanie:
   - wynika z umowy zawartej z właścicielem, z Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa lub z innego tytułu prawnego

   albo
   - jest bez tytułu prawnego, z wyjątkiem gruntów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa lub będących w zarządzie Lasów Państwowych; w tym przypadku podatnikami są odpowiednio jednostki organizacyjne Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i Lasów Państwowych.

Podstawę opodatkowania podatkiem rolnym stanowi:

1. Dla gruntów gospodarstw rolnych – liczba hektarów przeliczeniowych ustalana na podstawie powierzchni, rodzajów (grunty orne lub pastwiska) i klas użytków (od I do VI) rolnych wynikających z ewidencji gruntów i budynków oraz zaliczenia do okręgu podatkowego (Podstawka 1994).
2. Dla pozostałych gruntów – liczba hektarów wynikająca z ewidencji gruntów i budynków.

Ustawa określa cztery okręgi podatkowe, do których zalicza się gminy oraz miasta w zależności od warunków ekonomicznych i produkcyjno-klimatycznych[4].

Minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa i ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi oraz po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Izb Rolniczych, w drodze rozporządzenia, zalicza każdą gminę, miasto oraz dzielnicę miasta do jednego z czterech okręgów podatkowych[5].

Sejmik województwa na wniosek rady gminy może, po zasięgnięciu opinii izby rolniczej, w szczególnych, gospodarczo uzasadnionych wypadkach, zaliczyć niektóre gminy do innego okręgu podatkowego niż określony w rozporządzeniu, o którym mowa wyżej, jednakże nie może to spowodować zmniejszenia liczby hektarów przeliczeniowych dla tego województwa o więcej niż 1,5%.

Rada gminy, po zasięgnięciu opinii izby rolniczej, może w szczególnych, gospodarczo uzasadnionych wypadkach, zaliczyć niektóre wsie do innego okręgu podat-

[3] Obowiązek podatkowy nie dotyczy: Skarbu Państwa oraz gmin.

[4] Wskutek tego większy podatek płacą rolnicy posiadający użytki rolne na terenach o lepszych warunkach ekonomicznych i/lub przyrodniczych.

[5] Np.: gminy z województwa kujawsko-pomorskiego zaliczono do I i II grupy podatkowej. Rozporządzenie Ministra Finansów z 10 grudnia 2001 r. w sprawie zaliczenia gmin oraz miast do jednego z czterech okręgów podatkowych (DzU 2001, nr 143, poz. 1614).

kowego niż określony dla gminy, jednakże nie może to spowodować zmniejszenia liczby hektarów przeliczeniowych dla tej gminy o więcej niż 1,5%.

Wysokość podatku rolnego zależy od wielkości gospodarstwa rolnego w hektarach przeliczeniowych oraz średniej ceny skupu żyta za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego rok podatkowy, ogłoszonej w komunikacie prezesa GUS (rady gmin mają prawo obniżyć obowiązującą cenę służącą za podstawę wymiaru podatku rolnego) (Etel, Presnarowicz i Dudar 2008).

Podatek rolny za rok podatkowy wynosi:

- od 1 ha przeliczeniowego gruntów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego – równowartość pieniężną 2,5 q żyta[6],
- od 1 ha pozostałych gruntów – równowartość pieniężną 5 q żyta.

Obowiązek podatkowy powstaje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym zaistniały okoliczności uzasadniające jego powstanie, natomiast wygasa ostatniego dnia miesiąca, w którym przestały istnieć okoliczności go uzasadniające.

Organem podatkowym właściwym w sprawach podatku rolnego jest wójt (burmistrz, prezydent miasta).

Istnieje wiele zwolnień od podatku rolnego zarówno przedmiotowych, jak i podmiotowych. Są one uregulowane w art. 12 ustawy o podatku rolnym. Do zwolnień przedmiotowych zalicza się użytki rolne klasy V, VI i VI, grunty zadrzewione i zakrzewione ustanowione na użytkach rolnych, grunty położone w pasie drogi granicznej, grunty orne, łąki i pastwiska objęte melioracją – w roku, w którym uprawy zostały zniszczone wskutek robót drenarskich, grunty przeznaczone na utworzenie nowego gospodarstwa rolnego lub powiększenie już istniejącego do powierzchni nieprzekraczającej 100 ha, grunty gospodarstw rolnych powstałe z zagospodarowania nieużytków – na pięć lat, licząc od roku następnego po zakończeniu zagospodarowania, grunty gospodarstw rolnych otrzymane w drodze wymiany lub scalenia – na jeden rok następujący po roku, w którym dokonano wymiany lub scalenia gruntów, użytki ekologiczne, grunty zajęte przez zbiorniki wody służące do zaopatrzenia ludności w wodę i inne.

Do podmiotów zwolnionych z podatku rolnego zaliczamy uczelnie; publiczne i niepubliczne jednostki organizacyjne objęte systemem oświaty oraz prowadzące je organy, w zakresie gruntów zajętych na działalność oświatową, placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk; jednostki badawczo-rozwojowe oraz Polski Związek Działkowców z tytułu użytkowania i użytkowania wieczystego gruntu rodzinnych ogrodów działkowych.

[6] Średnią cenę skupu, przyjmowaną jako podstawa obliczania podatku rolnego, ustala się na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski" w terminie 20 dni po upływie trzeciego kwartału. Należy jednak zaznaczyć, że rady gmin są uprawnione do obniżenia cen skupu przyjmowanych jako podstawa obliczania podatku rolnego na obszarze gminy. Sytuacja taka zdarza się bardzo często, ze względu na rentę polityczną (oddawanie swym wyborcom należnego zadośćuczynienia).

## 2. Dochody gmin wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem podatku rolnego

Wpływy z podatku rolnego stanowią jeden z dochodów własnych gminy. Autorzy skoncentrowali się na gminach wiejskich ze względu na to, że właśnie dla tych gmin podatek ten jest najistotniejszy, i to te gminy w największym zakresie odczują jakiekolwiek zmiany związane z funkcjonowaniem tego podatku. W tabeli 1 przedstawiono strukturę dochodów ogółem gmin wiejskich w Polsce w latach 2004–2008.

**Tabela 1. Struktura dochodów gmin wiejskich w Polsce w latach 2004–2008 (w %)**

| Wyszczególnienie | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|---|---|---|---|---|---|
| DOCHODY OGÓŁEM | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| Razem dochody własne z tego: | 48,2 | 40,5 | 38,0 | 39,9 | 39,3 |
| podatek dochodowy od osób prawnych | 1,0 | 0,5 | 0,5 | 0,6 | 0,6 |
| podatek dochodowy od osób fizycznych | 13,6 | 9,5 | 9,9 | 11,7 | 12,7 |
| podatek rolny | 2,2 | 3,1 | 2,3 | 2,4 | 2,9 |
| podatek od nieruchomości | 16,1 | 12,2 | 11,1 | 10,8 | 10,3 |
| podatek leśny | 0,3 | 0,4 | 0,4 | 0,4 | 0,4 |
| podatek od środków transportowych | 0,9 | 0,7 | 0,7 | 0,7 | 0,7 |
| podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej | 0,2 | 0,1 | 0,1 | 0,1 | 0,1 |
| podatek od spadków i darowizn | 0,2 | 0,1 | 0,1 | 0,1 | 0,1 |
| podatek od czynności cywilnoprawnych | 1,0 | 0,7 | 0,9 | 1,4 | 1,2 |
| wpływy z opłaty skarbowej | 0,7 | 0,2 | 0,2 | 0,2 | 0,1 |
| wpływy z opłaty eksploatacyjnej | 0,5 | 0,5 | 0,4 | 0,5 | 0,4 |
| wpływy z opłaty targowej | 0,4 | 0,1 | 0,1 | 0,1 | 0,1 |
| dochody z majątku | 4,1 | 2,0 | 2,4 | 3,1 | 2,4 |
| pozostałe dochody | 7,1 | 10,5 | 8,8 | 7,9 | 7,1 |
| Dotacje celowe | 12,5 | 16,4 | 21,7 | 21,0 | 20,7 |
| Subwencja ogólna | 39,3 | 43,1 | 40,3 | 39,2 | 40,0 |

*W 2004 r. dochody gmin ogółem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Sprawozdanie roczne 2009; Sprawozdanie roczne 2008; Sprawozdanie roczne 2007; Sprawozdanie roczne 2006; Sprawozdanie roczne 2005).

Z danych przedstawionych w tabeli 1 wynika, że dochody z podatku rolnego mają niewielki udział w dochodach gmin wiejskich ogółem. Stanowią one niecałe 3% ich dochodów ogółem. Pomimo niewielkiego udziału w przypadku małych gmin wiejskich są to istotne wpływy, które pozwalają zrównoważyć budżet.

Warto zauważyć, iż rolnicy są grupą społeczną, której suma obciążeń podatkowych jest kilkakrotnie niższa od otrzymanych dopłat z Unii. Suma wypłaconych dopłat bezpośrednich przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za 2008 r. wyniosła około 9 mld PLN, natomiast suma dochodów gmin otrzymanych z tytułu podatku rolnego wyniosła zaledwie około 1,2 mld PLN (Poślednik 2009; Sprawozdanie roczne 2009).

W 2007 r., w związku z wyjątkowo niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi, a co za tym idzie niedoborem żyta na światowych rynkach, jego cena uległa znacznemu zwiększeniu. Średnia cena ogłoszona przez prezesa GUS-u wyniosła aż 58,29 PLN za 1 kwintal. Spowodowało to możliwość ustalenia podatku rolnego na wyjątkowo wysokim poziomie. Większość rad gmin skorzystała jednak z możliwości obniżenia obowiązującej ceny skupu żyta.

Odwrotna sytuacja wystąpiła w 2009 r., kiedy to ceny żyta były bardzo niskie. Zgodnie z komunikatem prezesa GUS-u, średnią cenę skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2009 r. ustalono na poziomie 34,10 PLN, co stanowi maksymalną cenę obowiązującą w 2010 r.

**Tabela 2. Obowiązujące ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego w powiecie toruńskim w 2008 r.**

| Gmina | Cena skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego w 2008 r. |
|---|---|
| Chełmża (m.) | 58,29 za 1 dt |
| Chełmża | 36,00 za 1 dt |
| Lubicz | 32,00 za 1 dt |
| Łubianka | 40,80 zł za 1 dt |
| Łysomice | 40,00 zł za dt |
| Obrowo | 40,00 zł za 1 dt |
| Wielka Nieszawka | 48,00 za 1dt |
| Zławieś Wielka | 50,00 za 1dt |

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Uchwała Chełmża 2007; Uchwała Lubicz 2007; Uchwała Łubianka 2007; Uchwała Łysomice 2007; Uchwała Obrowo 2007; Uchwała Wielka Nieszawka 2007; Uchwała Zławieś Wielka 2007).

W tabeli 2 przedstawiono obowiązujące ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego w powiecie toruńskim w 2008 r. Jedynie Rada Gminy miasta Chełmża pozostawiła cenę żyta na obowiązującym, maksymalnym poziomie. Natomiast tylko w jednej z gmin cenę żyta obniżono poniżej maksymalnego poziomu z 2010 r.

Taka zmienność skutkuje negatywnie zarówno dla rolników, którzy corocznie mogą być obciążani podatkiem w innej wysokości, jak i dla gmin, które mają jedynie możliwość obniżania obowiązującej ceny żyta[7]. Natomiast cena ta, jak wskazano, w okresie dwóch lat może zmienić się o ponad 40%.

## 3. Opinie wójtów na temat podatku rolnego – wyniki badania empirycznego

W celu uzyskania odpowiedzi wójtów (burmistrzów) na temat ich stosunku wobec zmian w podatku rolnym przeprowadzono w okresie listopad 2009–styczeń 2010 r. badanie metodą ankiety pocztowej – narzędzie stanowił kwestionariusz ankiety.

Kwestionariusz skierowano do 339 wójtów w Polsce. 327 gmin było wybranych losowo ze wszystkich wiejskich lub miejsko-wiejskich gmin w Polsce, natomiast pozostałe 12 gmin były to gminy, w których zostało również przeprowadzone badanie na temat ubezpieczeń rolnych. Zrezygnowano z wysyłania kwestionariusza do gmin miejskich ze względu na niski (lub zerowy) udział rolnictwa w tych gminach[8].

Zwrot ankiet wynosił 58,7% (199 ankiet), struktura gmin w próbie była zbliżona do struktury gmin w Polsce. Zostało to zaprezentowane w tabeli 3.

**Tabela 3. Liczba uzyskanych odpowiedzi w przeprowadzonym badaniu**

| Województwo | Częstość | Procent (w badaniu) | Liczba gmin wiejskich i miejskich (w Polsce) | Procent (w Polsce) |
|---|---|---|---|---|
| Dolnośląskie | 12 | 6,0 | 132 | 6,1 |
| Kujawsko-pomorskie | 11 | 5,5 | 127 | 5,8 |
| Lubelskie | 18 | 9,0 | 193 | 8,9 |
| Lubuskie | 11 | 5,5 | 74 | 3,4 |
| Łódzkie | 15 | 7,5 | 159 | 7,3 |
| Małopolskie | 14 | 7,0 | 168 | 7,7 |
| Mazowieckie | 23 | 11,6 | 279 | 12,8 |
| Opolskie | 8 | 4,0 | 68 | 3,1 |
| Podkarpackie | 9 | 4,5 | 143 | 6,6 |
| Podlaskie | 13 | 6,5 | 105 | 4,8 |
| Pomorskie | 11 | 5,5 | 98 | 4,5 |

[7] Odmienną kwestią pozostaje fakt, czy uzależnienie wysokości podatku rolnego od ceny żyta oddaje w jakikolwiek sposób sytuację dochodową rolników.

[8] Udział podatku rolnego w dochodach ogółem gmin miejskich wynosił w 2008 r. 0,17% (Sprawozdanie roczne 2009).

| Województwo | Częstość | Procent (w badaniu) | Liczba gmin wiejskich i miejskich (w Polsce) | Procent (w Polsce) |
|---|---|---|---|---|
| Śląskie | 6 | 3,0 | 118 | 5,4 |
| Świętokrzyskie | 13 | 6,5 | 97 | 4,5 |
| Warmińsko-mazurskie | 9 | 4,5 | 100 | 4,6 |
| Wielkopolskie | 17 | 8,5 | 207 | 9,5 |
| Zachodniopomorskie | 9 | 4,5 | 103 | 4,7 |
| Ogółem | 199 | 100,0 | 2172 | 100,0 |

75 osób na 197 (dwie osoby nie udzieliły odpowiedzi) było za likwidacją podatku rolnego i zastąpieniem go podatkiem dochodowym w rolnictwie. Jednocześnie istnieje statystyczny związek pomiędzy opowiedzeniem się za likwidacją podatku rolnego a województwem, w którym siedzibę ma gmina[9].

Istnieją województwa, w których powyżej 50% ankietowanych opowiedziało się za likwidacją podatku rolnego, jednak jest wiele województw, gdzie podobne stanowisko zajęło mniej niż 25% ankietowanych (tab. 4).

Najczęstszym powodem przemawiającym za zastąpieniem podatku rolnego podatkiem dochodowym, z którym zgadzali się ankietowani, była możliwość korzystania z pomocy społecznej na podstawie faktycznych dochodów[10] oraz sprawiedliwość społeczna takiego rozwiązania. Tylko 16,7% wszystkich ankietowanych uważa, iż takie rozwiązanie mogłoby spowodować wzrost dochodów gminy (tab. 5 – można było zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź).

Najczęstszym powodem przeciw zastąpieniu podatku rolnego podatkiem dochodowym wybieranym przez ankietowanych była łatwość w poborze podatku rolnego oraz ewentualne nieporadzenie sobie rolników z rozliczeniem podatku dochodowego.

Ponad dwukrotnie więcej respondentów uważa, że likwidacja podatku rolnego mogłaby spowodować spadek dochodów gminy niż jego wzrost. Pomimo niskiego udziału podatku rolnego w dochodach gmin, respondenci obawiają się jego spadku[11], co mogłoby świadczyć o obawach związanych z dochodowością produkcji rolnej, od której podatek dochodowy miałby być naliczany (tab. 6 – można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź).

[9] Na podstawie testu Chi-kwadrat ($chi^2(15) = 33,822$; $p = 0,004$) istnieją podstawy do odrzucenia hipotezy zerowej mówiącej o braku zależności pomiędzy opowiedzeniem się za likwidacją podatku rolnego a województwem, w którym siedzibę ma gmina.

[10] Obecnie dochód rolników z hektara przeliczeniowego, celem skorzystania z pomocy społecznej, jest ustalany decyzją Rady Ministrów raz na trzy lata.

[11] Wpływy z podatku rolnego stanowią źródło dochodów własnych gminy, natomiast podatek dochodowy od osób fizycznych stanowi dochód budżetu państwa, natomiast jednostki samorządu terytorialnego posiadają udziały we wpływach z tego podatku (Głuchowski 2004).

**Tabela 4. Likwidacja podatku rolnego na tle województw (N = 197)**

| Wyszczególnienie | | Czy byłby Pan(i) za zastąpieniem podatku rolnego podatkiem dochodowym w rolnictwie? | | Ogółem | Procent pozytywnych odpowiedzi |
|---|---|---|---|---|---|
| | | Tak | Nie | | |
| W jakim województwie jest zlokalizowana gmina (miasto), którą Pan(i) kieruje? | Dolnośląskie | 5 | 7 | 12 | 41,7% |
| | Kujawsko-pomorskie | 5 | 6 | 11 | 45,5% |
| | Lubelskie | 4 | 14 | 18 | 22,2% |
| | Lubuskie | 2 | 9 | 11 | 18,2% |
| | Łódzkie | 2 | 12 | 14 | 14,3% |
| | Małopolskie | 2 | 12 | 14 | 14,3% |
| | Mazowieckie | 6 | 16 | 22 | 27,3% |
| | Opolskie | 6 | 2 | 8 | 75,0% |
| | Podkarpackie | 2 | 7 | 9 | 22,2% |
| | Podlaskie | 10 | 3 | 13 | 76,9% |
| | Pomorskie | 3 | 8 | 11 | 27,3% |
| | Śląskie | 5 | 1 | 6 | 83,3% |
| | Świętokrzyskie | 6 | 7 | 13 | 46,2% |
| | Warmińsko-mazurskie | 4 | 5 | 9 | 44,4% |
| | Wielkopolskie | 8 | 9 | 17 | 47,1% |
| | Zachodniopomorskie | 5 | 4 | 9 | 55,6% |
| | Ogółem | 75 | 122 | 197 | 38,1% |

| Test Chi-kwadrat | | | |
|---|---|---|---|
| | **Wartość** | **df** | **Istotność asymptotyczna (dwustronna)** |
| Chi-kwadrat Pearsona | 33,822* | 15 | ,004 |
| N ważnych obserwacji | 197 | | |

*40,6% komórek (13) ma liczebność oczekiwaną mniejszą niż 5. Minimalna liczebność oczekiwana 2,28.

**Tabela 5. Argumenty za likwidacją podatku rolnego (N = 199)**

| | Wyszczególnienie | Odpowiedzi | Procent obserwacji |
|---|---|---|---|
| *Z którymi argumentami za zastąpieniem podatku rolnego podatkiem dochodowym w rolnictwie zgadza się Pan(i)?* | Mogłoby to spowodować wzrost dochodów gminy (udział w PIT zrekompensowałby spadek dochodów z tytułu podatku rolnego) | 33 | 16,7 |
| | Jest to sprawiedliwe społecznie | 68 | 34,5 |
| | Rolnicy mogliby korzystać z pomocy społecznej na podstawie faktycznego dochodu, a nie odgórnie ustalanych dochodów1 | 69 | 35,0 |
| | Skorzystaliby na tym rolnicy, bowiem część nie płaciłaby żadnego podatku | 56 | 28,4 |
| | Na podstawie faktycznych dochodów można by obliczać wysokość składek na ubezpieczenie społeczne | 54 | 27,4 |
| | Powstałoby wiele miejsc pracy związanych z obsługą podatkową rolników | 23 | 11,7 |
| | Z innego powodu... | 7 | 3,5 |
| Ogółem | | 310 | |

W podobnym badaniu skierowanym do kierowników gminnych lub miejsko-gminnych ośrodków pomocy społecznej na 182 uzyskane odpowiedzi, 136 osób twierdzi, iż odgórne ustalanie dochodów rolników skutkuje zawyżaniem ich dochodów, 20 zaniżaniem, a 23 osoby iż taka sytuacja odzwierciedla faktyczny dochód rolników (2 osoby nie udzieliły żadnej odpowiedzi). 87% ankietowanych (156) uważa, że odgórne ustalanie dochodów rolników nie odzwierciedla faktycznej sytuacji dochodowej rolników.

**Tabela 6. Argumenty przeciw likwidacji podatku rolnego (N = 199)**

| | Wyszczególnienie | Odpowiedzi | Procent obserwacji |
|---|---|---|---|
| *Z którymi argumentami przeciw zastąpieniu podatku rolnego podatkiem dochodowym w rolnictwie zgadza się Pan(i)?* | Mogłoby to spowodować spadek dochodów gminy (udział w PIT nie zrekompensowałby spadku dochodów z tytułu podatku rolnego) | 75 | 38,1 |
| | Podatek ten jest instrumentem wsparcia rolnictwa | 21 | 10,6 |
| | Rolnicy nie poradziliby sobie z rozliczeniem podatku | 72 | 36,5 |
| | Specyfika rolnictwa wymaga istnienia podatku rolnego | 44 | 22,3 |
| | Podatek rolny jest łatwy w poborze | 83 | 42,1 |
| | podatek ten jest zakorzeniony w historii | 56 | 28,4 |
| | Gminy mogą samodzielnie ustalać wielkość dochodu z tytułu podatku rolnego (w pewnych granicach) | 68 | 34,5 |
| | Z innego powodu | 2 | 1,0 |
| Ogółem | | 421 | |

Podsumowując badania, należy stwierdzić, iż zdecydowana mniejszość wójtów opowiada się za likwidacją podatku rolnego. Respondenci zgadzają się w zdecydowanej większości z argumentami przeciw likwidacji podatku niż za likwidacją tego podatku.

## Zakończenie

Z przeprowadzonych badań wynika, iż podatek rolny, pomimo niewielkiego udziału w dochodach ogółem gmin, ma istotne znaczenie dla wójtów. Za zastąpieniem tego podatku podatkiem dochodowym od osób fizycznych opowiada się mniejszość respondentów biorących udział w badaniu. Uzasadniają oni utrzymanie tego podatku przede wszystkim łatwością jego poboru oraz ewentualnymi problemami dla rolników z rozliczaniem podatku dochodowego. Kolejnym argumentem przemawiającym za utrzymaniem podatku rolnego jest w ich opinii możliwość spadku dochodów gmin w przypadku jego zniesienia. Argumentem przemawiającym za utrzymaniem tego podatku w opinii biorących udział w badaniu wójtów jest również możliwość obniżania ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego (gmina ma możliwość wpływania na wielkość otrzymywanych dochodów). Ma to istotne znaczenie również dla wójtów i członków rad gmin, którzy mogą w ten sposób „przypodobać się" ludności (wyborcom) zajmującej się produkcją rolną.

## Bibliografia

Etel L., Presnarowicz S., Dudar G. (red.) (2008), *Podatki i opłaty lokalne. Podatek rolny. Podatek leśny. Komentarz*, Wolters Kluwer business, Warszawa.

Głuchowski J., (2004), *Polskie prawo podatkowe,* wyd. 5 zm., Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa.

Podstawka M. (1994), Ocena *ekonomicznych zasad wymiaru podatku rolnego w Polsce*, w: Wieś i Rolnictwo, nr 2.

Poślednik A. (2009), *Wpływ kursu euro na wysokość płatności bezpośrednich*, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa. Sekcja Analiz Ekonomicznych Polityki Rolnej, Warszawa.

Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (DzU 2001, nr 38 poz. 454).

Rozporządzenie Ministra Finansów z 10 grudnia 2001 r. w sprawie zaliczenia gmin oraz miast do jednego z czterech okręgów podatkowych (DzU 2001, nr 143, poz. 1614).

Sprawozdanie roczne (2009), Sprawozdanie roczne Jednostek Samorządu Terytorialnego 2008, Ministerstwo Finansów, Warszawa.

Sprawozdanie roczne (2008), Sprawozdanie roczne Jednostek Samorządu Terytorialnego 2007, Ministerstwo Finansów, Warszawa.
Sprawozdanie roczne (2007), Sprawozdanie roczne Jednostek Samorządu Terytorialnego 2006, Ministerstwo Finansów, Warszawa.
Sprawozdanie roczne (2006), Sprawozdanie roczne Jednostek Samorządu Terytorialnego 2005, Ministerstwo Finansów, Warszawa.
Sprawozdanie roczne (2005), Sprawozdanie roczne Jednostek Samorządu Terytorialnego 2004, Ministerstwo Finansów, Warszawa.
Uchwała Chełmża (2007), Uchwała nr XIX/93/07 Rady Gminy Chełmża z 28 listopada 2007 r. w sprawie ustalenia ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego.
Uchwała Lubicz (2007), Uchwała nr XIV/121/07 Rady Gminy Lubicz z 16 listopada2007 r. w sprawie ustalenia ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego.
Uchwała Łubianka (2007), Uchwała nr XIV/67/2007 Rady Gminy Łubianka z 20 listopada 2007 r. w sprawie ustalenia ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego.
Uchwała Łysomice (2007), Uchwała Nr XIV/79/07 Rady Gminy Łysomice z 13 grudnia 2007 r. w sprawie ustalenia ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego.
Uchwała Obrowo (2007), Uchwała nr X/68/2007 Rady Gminy w Obrowie z 16 listopada 2007 r. w sprawie obniżenia ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego.
Uchwała Wielka Nieszawka (2007), Uchwała nr XV/55/2007 z Rady Gminy Wielka Nieszawka z 28 listopada (2007) r. w sprawie obniżenia ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego.
Uchwała Zławieś Wielka (2007), Uchwała nr XII/57/2007 Rady Gminy Zławieś Wielka z 5 grudnia 2007 r. w sprawie obniżenia ceny skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego.
Ustawa z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (t.j. DzU 2006, nr 136 poz. 969 z późn. zm.).

## AGRICULTURAL TAX AS COMMUNE'S BUDGET INCOME

### Summary

This article presents agricultural tax, its object, taxpayers, base of taxation, principles of calculation and extemption. Article describes also significance of revenues from agricultural tax for commune's total budget. and presents results of survey on village-majors's opinion about possibility to substitute agricultural tax by personal income tax. Minority of village-majors want to replace agricultural tax with income tax, despite of low proportion of agricultural tax in income of rural communes' budgets in Poland